

Adyra emlékezik az ország

Koszorúzás a Mező Imre úti temetőben

Ady Endre születésének 100. évfordulója alkalmából az országban és a fővárosban is több helyen emlékeztek a nagy magyar költőre. Debrecenben felavatták egészsalakos szobrát, emlékünnepek zajlottak Szarvason és Miskolcon, Balatonfűzfőn, Ajkán, Pápán. A fővárosban a Mező Imre úti temetőben koszorúzási ünnepséggel kezdődött (képünk erről készült) a központi program.

Részt vett a koszorúzási ünnepségen Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese és Óvári Miklós, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai.

A költő sírjánál az Ady Emlékbizottság nevében Apró Antal, a Politikai Bizottság tagja, az emlékbizottság elnöke és Király István aka-

démikus; a Kulturális Minisztérium képviselőjében Pozsgay Imre miniszter és Marczali László miniszter-helyettes helyezte el a megemlékezés koszorúit. Szent-istványi Gyuláné, a HNF OT titkára és Juhász Róbert, a HNF OT tagja a Hazafias Népfrent Országos Tanácsának nevében, Nagy Sándor titkár és Kecsmár Ilona osztályvezető, a KISZ Központi Bizottsága képviselőjében koszorúzott. Budapest fővárosi Tanácsa nevében Szépvölgyi Zoltán, a Fővárosi Tanács elnöke és Mezey Gyula főosztályvezető, a Magyar Írók Szövetségétől Dobozy Imre elnök és Juhász Ferenc helyezték el Ady Endre sírján a megemlékezés koszorúit.

Az esti, Erkel Színházban tartott díszünnepségről a 3. oldalon számolunk be.

Ady-ünnepség az Erkel Színházban

Az Ady Endre Emlékbizottság és a Kulturális Minisztérium tegnap este diszünnepséget rendezett az Erkel Színházban. Az elnökségben helyet foglalt Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese, Apró Antal, az országgyűlés elnöke, az Ady Endre Emlékbizottság elnöke, Óvári Miklós, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjai, Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, Kállai Gyula, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, Szentágothai János, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Polinszky Károly oktatási miniszter, Pozsgay Imre kulturális miniszter, Katona Imre, a Budapesti Pártbizottság első titkára,

Kiss Károly, a Szakszervezetek Országos Tanácsának alelnöke, Illyés Gyula, Juhász Ferenc, Dobozy Imre, a Magyar Írók Szövetségének elnöke, Franyó Zoltán romániai, Emil Poleslav Lukac szlovák, Atanasz Dalcsev és Nevena Sztefanova bolgár, Tadeusz Fangrat lengyel és Paszkál Gilevszki jugoszláviai költő és műfordító. Az elnökségben foglaltak helyet a társadalmi és tömegszervezetek vezetői, valamint kulturális és tudományos életünk jeles személyiségei. A diszünnepségen a budapesti külképviseletek számos vezetője és tagja is megjelent.

A himnusz elhangzása után Apró Antal nyitotta meg a diszünnepséget.

JUHÁSZ FERENC

Küldetéses költő volt

Ezt követően Juhász Ferenc Kossuth-díjas költő emlékezett meg Ady Endréről.

— Száz esztendővel ezelőtt, 1877. november 22-én, Érmindszenten, a konokszívű üstökös-láng-tekintetű Ady Lőrincz és felesége szerelméből: fiú született. A fiú Ady Endre nevet kapta a keresztelésben. De a vad-békeséges, könnyen és hódítóan dühbeerjedő apa nem tudta még, hogy táltos fiút nemzett, s a csöpp asszonya sem, hogy szült táltosfiút! A lét szívébe látót, megváltásra küldöttet nyugtalant, vadat, komiszat, mindig újra vágtyót, kegyelmesen emberi embert: Ady Endrét.

Egyebek közt rámutatott: — Ady Endre küldetéses költő volt, s a bízható, okos, hasznos jövőt a proletariátusban látta. S a nemzetet a nemzetek országos, világnyi jövőjét a megváltó forradalomban látta és hitte! Ő, Ady Endre a megváltó forradalom virágzó-szájú énekes a gőgös ostorozó. A küldetéses hírhözó, akárcsak szeniális, szent, tiszta elődje Petőfi Sándor. És ő mondta, Ady Endre: Petőfi nem alkuszik! És mondom most én ez ünnep-pillanat gyönyörű szigorában, szigorú gyönyörében: Ady Endre nem alkuszik! mert hányan voltak a kisajátítók és hányan vannak a kisajátítók: az átmagyarázók, a szétmagyarázók, a na-

cionalista magyarság-magyarázók, az álproféták! De Ady Endrének ez nem kellett: Ady Endrének a tisztaság kellett! Ezért választotta a forradalmi dacot ahogy ők mondták, a dekadenciát! Ezt választotta, de nem a romlás önös értelmében, de a kor, kora egészség hirdető rothadt arisztokrata-nemedszentri-úri Magyarországa ellen. És visszanezve még merengve elhangzott mondatain szíve felé; égő, egyetlen utolsó tudata Ady Endrének: volt a szegyenkezni-tudás büszke bizonyossága is! Mert korábban ő volt az az elme, ő volt az a tiszta szív e hazában, aki nemcsak gyűlölni, utálkozni, haláltordítani tudott, de tudott szegyenkezni is. Múltjéért és jelenéért. Az országos szegyen, a történelmi szegyen, a nemzeti szegyen, a világszegyen, a szép emberszegyen liliumai is kinőttek dantei eposz-szívében! És van-e ennél nagyobb, tisztább emberebb tulajdonsága, gyarló, gyáva, győztes embervoltunknak? Ady Endre a forradalmi dac választott dekadenciájával, becsületes, egészséges. élethitelével válaszolt kora Magyarországnak minden reménytelenségére.

— Nem irodalomtörténetet mondok, de vallomást teszek, itt, ma, 1977-ben a szocializmus hitében, szocializmu-

sunk Magyarországon! — folytatta Juhász Ferenc.

— Ady Endre, ez a csoda-fiú-táltosember tudta a történelmet! Nem reformátor volt, de forradalmár! Nem részleges változást akart, de a változás teljességét. Ez a kurucos: Rákóczi Ferences, Dózsa Györgyös oly korán ifjú-vén hatalmas költőember tudta: a rendet, az akkortól nem csontvázait, de csontvázában is össze kell törni, hogy az összezúzott pépányagból teremő istenemberként új testet formálhasson a nép!

— Ady Endre szerette, imádta, áldotta a szerelmet, az életet: irgalmatlanul! Imádta a tavaszt, a virágzást és az elmúlást, s tudta piros-öröm-irgalmasan, az élethálal kettős halandóság-halál boldog együttesét! A vágatás fia volt ő, az irgalmatlanság: mindig új, s új lóra ült. A mindent-megértés ember volt ő, a minden titokké! S volt az újat-akarás, a menekülés, a változás, a bátorság, a gyűlölet, a gyönyörűség, a mámor üdvözültje, a szoborleöntés piros szent örülte, eposzi-látomású, mítosz-romboló, mítosz-teremtő ember! Tanítása, biztatása: a soha föl nem adás bátorsága, soha abba nem hagyás győzelme!

Ezután Óvári Miklós mondott beszédet.

ÓVÁRI MIKLÓS BESZÉDE

Életműve ma is eleven

Korszakos jelentőségű hagyatékának örökösiként és folytatóiként emlékezünk ma Ady Endrere, születésének századik évfordulóján. Róla beszélni nem a múltat idézzük, nem a feledés porát töröljük le, hiszen Ady életműve két emberöltő múltján is eleven. Versei szélesebb körben ismertek és kedveltek ma, mint létrejöttük idején, „történelmi leckéi” meggyökereztek népünk gondolatvilágában.

Az élő Adyt ünnepeljük, aki számára a társadalmi haladás és a művészi megújulás egymástól elválaszthatatlan volt, akinél nemzeti múltunk vizsgálata kora társadalmi kérdéseinek jobb megértését szolgálta, aki képes volt kritikusan birtokba venni korának valóságát, aki nemcsak tudott, hanem mert is történelmi távlatokban gondolkodni.

Egy nagy magyar költőt ünnepelünk, aki az Értől indulva eljutott az Óceánig. A világirodalom egyik nagy költőjét ünnepeljük, a széleslátókörű művészt, aki „messze tornyokat” látogatva sem feledkezett meg soha magyarságáról, felelősen vállalta népének sorsát, minden gondját, kínját, aki ember tudott maradni az embertelenségben, „magyar az üzőtt magyarságban”. — Kezdte ünnepi beszédét a Központi Bizottság titkára, majd szólt a költő igazi megismeréséért folyó küzdelemről, az Ady körüli vitákról, azután így folytatta:

Ady nagysága, költészetének kiemelkedő jelentősége abból ered, hogy a századfordulón, az imperializmusból a szocializmusba való átmenet

korszakának hajnalán megértette a magyar társadalmi fejlődés sajátos ellentmondásait, a polgári demokratikus forradalom szükségességét és egyben elégtelenségét.

Ki tudott szakadni a korabeli Magyarország provinciális, feudális-eszmeköréből, átélte, megértette a modern polgári fejlődést és annak súlyos ellentmondásait is. A közösség otthonteremtéséért, a társadalmi-népi és az egyéni kiteljesedés egységéért perrelt. Népünk haladó hagyományaira, a korabeli magyar baloldal és az európai társadalmi, szellemi erjedés vívmányaira alapozva korszerű gondolati, eszmei és művészi szintézist teremtett.

Beszélt az ünnepi szónok Ady imperializmus elleni gyűlöletéről, a forradalmi szocialistákkal való eszmei kapcsolatáról, a költő forradalmi nagyságáról, hazafiságának valódi tartalmáról, majd így folytatta.

Ady az egész magyarságé, de aligha véletlen, hogy leginkább 1918–19 forradalmár nemzedékét ragadta magával. Költészetének felemelő élménye segítette a magyar kommunista mozgalom kibontakozását. Legteljesebben mindig is a társadalmi progresszió élenjárói értékék meg Ady történelmi és művészi jelentőségét.

Annak a nagy harcnak az eredményeként, amiből Ady is részt vállalt, megnyílt az út a nép felnőttségéé, a haza és az emberiség szocialista otthonának megteremtéséé előtt. „Az új várak föl épültek”, a „magyar pokol” a múlté.

A mai kor problémáira már nemcsak elveink alap-

ján, hanem a valósággá vált szocializmus tapasztalatainak birtokában is van válaszunk. Igaz, napjainkban számos új kérdésre kell válaszolnunk, vannak újonnan keletkező és továbbélő régi gondjaink is. A küzdelem a nemzetközi szinten és saját ellentmondásainkkal sem zárult le véglegesen. Ady példája, emberi, művészi helyállása abban is segít, hogy a mai magyar irodalom, művészet betöltse megtisztelő hivatását: népünk, az emberiség jelenének és jövőjének szolgálatát.

Születésének századik évfordulóján, joggal említhetjük, hogy Ady a szocialista Magyarországon végre hazatalált. Magunkénak mondjuk és vállaljuk a teljes Adyt, örökségét példászerűnek és elevennek érezzük ma is.

Ady intellektuális ereje, művészi igényessége, forradalmi elkötelezettsége, magyarságának és internacionalizmusának megbonthatatlan egysége, realista világléte, a harc vállalása ma is időszerű üzenet. Hangsúlyozta beszédének befejező részében Óvári Miklós.

A diszünnepség második részében Kodály Zoltán, Bartók Béla, Reinitz Béla, Váry Ferenc és Szokolay Sándor által megzenésített Ady műveket adott elő a munkásörökös központi férfikara, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, a Magyar Rádió és Televízió Ének-kara. Szokolay Sándor és Révész László vezényletével. Ady Endre verseit és prózai műveit neves előadó művészek tolmácsolták,